

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Pf.II.20.053/2010/6. szám

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az ítéltábla az előbb dr. Kulhanek Annamária ügyvéd, a fellebbezési eljárásban dr. Szeghalmi Annamária ügyvéd (Budapest, Paulay Ede utca 3/B. VI. emelet 13. szám) által képviselt felperes neve (címe) felperesnek az előbb dr. Antal Péter ügyvéd, utóbb a Dr. Antal és Dr. Czakó Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Czakó Marianna ügyvéd, Debrecen, Magyari utca 13/D. szám) által képviselt alperes neve (alperes címe) alperes ellen ingók kiadása iránt indított perében a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság 8.P.21.572/2008/12. számú ítélete ellen az alperes által 15. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

Ítéletet:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg 15 nap alatt a felperesnek 37 500 (Harminchétezer-ötszáz) forint általános forgalmi adót tartalmazó 187 500 (Egyszáznyolcvanhétezer-ötszáz) forint fellebbezési eljárási költséget.

Az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

Indokolás:

Az alperes 2005. június 28-án részben saját tulajdonú, részben a tulajdonosoktól bizományosi értékesítésre átvett, összesen 19 festményt adott át szintén bizományosi értékesítés céljából **J.P. n-i** lakos közvetítésével **K. J. k-i** lakosnak, amelyekből később hat festményt visszaszállított.

K. J. az értékesítésre átvett 13 festményt **Cs.L.** festőművész közvetítésével 2005. július 20-án 8 500 000 forintért eladta a felperesnek. A felperes a vételárat megbízottja, **Cs.L.** közvetítésével fizette ki **K. J.**nek, aki ugyanezen a napon saját kezűleg aláírt, a festmények részletes felsorolását tartalmazó okiratban igazolta, hogy az alkotások a személyes tulajdonát képezik, származási helyük magángyűjtemény. Kijelentette, hogy tudomása szerint az alkotások eredeti művek, arra az esetre azonban, ha e tekintetben kétség merülne fel, azok visszavásárlására vállalt kötelezettséget. **K. J.** az átvett vételárból az alperesnek csak 500 000 forintot adott át.

Az alperes feljelentése alapján **K. J.** ellen büntetőeljárás indult, amelynek során **K. J.** gyanúsítottként vallotta, hogy a pénz átvételekor alakult ki benne az a szándék, hogy azt nem adja át az alperesnek, hanem jelentős tartozásai kifizetésére fogja felhasználni.

A **K. Városi Bíróság** a 18.B.3109/2006/22. számú, 2007. november

19-én meghozott és ugyan aznap jogerőre emelkedett ítéletében **K. J.**et bűnösnek találta 1 rendbeli jelentős értékre elkövetett sikkasztás büntetében, és 1 rendbeli magánokirat-hamisítás vétségében, és vele szemben halmazati büntetésként 1 év 6 hónap, végrehajtásában 3 évi próbaidőre felfüggesztett börtönbüntetést szabott ki. A jogerős ítélet indokolásából megállapíthatóan a bűncselekmény elkövetési magatartásaként jelölte meg, hogy **K. J.** az általa átvett vételárból 7 000 000 forintot - magánjellegű tartozásai kifizetésére - eltulajdonított. A büntető bíróság rövidített indokolású ítéletében a Be. 155. §-a (1) és (2) bekezdésére hivatkozással a büntetőeljárás során lefoglalt festményeket az alperesnek rendelte kiadni. Az ítélet ellen a felperes által a lefoglalt festmények alperes részére történt kiadásának elrendelése miatt előterjesztett fellebbezést, mint arra nem jogosulttól származót a 2008. január 9-én kelt 18.B.3109/2006/26. számú végzésében elutasította. A végzés indokolásában utalt arra, hogy a jogerős ítéletben megállapított tényállás szerint **K. J.** a festményeket sikkasztotta el, ezért a felperes azon tulajdonjogot nem szerezhette.

A felperes elsődleges keresetében a 13 megvásárolt festmény közül az abban pontosan körülírt 12 festmény kiadására kérte kötelezni az alperest.

Hivatkozott arra, hogy **K. J.** és az alperes között a Ptk. 507. §-ában szabályozott bizományosi szerződés jött létre, amely alapján az alperes **K. J.**re bízta a festményeket, azok tehát nem bűncselekménnyel kerültek ki az alperes birtokából. A felperes jóhiszeműségét alátámasztja az a körülmény, hogy a festményeket **Cs.L.** festőművész közvetítésével vásárolta meg, illetve azokat előzőleg az **A-P** 2005. június-júliusi számában eladásra hirdették. A vételárat kifizette, az ügylet tehát visszterhes volt. Mindezek alapján a Ptk. 118. §-ának (2) bekezdésében foglalt feltételek megvalósultak, így - figyelemmel a Legfelsőbb Bíróság PK. 2. számú állásfoglalásában foglaltakra is - a festmények tulajdonjogát kereskedelmi forgalmon kívül is megszerezte, ezért a Ptk. 115. §-ának (3) bekezdése alapján követelheti a festmények birtokba adását.

Hivatkozott továbbá arra, hogy a büntetőeljárás irataiból megállapíthatóan a **K. J.** által elkövetett bűncselekmény nem azzal valósult meg, hogy **K. J.** eladta a festményeket, hanem azzal, hogy a vételárral megbízója felé nem számolt el, következésképpen a felperes tulajdonszerzése időben előbb következett be, mint amely időpontban **K. J.** a

bűncselekményt elkövette. Másodlagosan jogalap nélküli gazdagodás címén 8 500 000 forint és kamatai megfizetésére kérte kötelezni az alperest.

Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte, és perköltségre is igényt tartott. Álláspontja szerint az ügy érdemi eldöntése szempontjából annak van jelentősége, hogy **K. J.** mely időpontban követte el a bűncselekményt. Hivatkozott arra, hogy a műtárgyak egy része nem állt a tulajdonában, azok csupán bizományosi értékesítés céljából voltak a birtokában. Ebből következik, hogy ezeket tulajdonosként ő sem értékesíthette, tehát tulajdonosként nem adhatott megbízást azok értékesítésére sem. Ugyanakkor **K. J.** a továbbértékesítést megelőzően kiállított igazolásban magát tulajdonosként tüntette fel, azt a látszatot keltve, hogy hagyatékból vásárolta a festményeket, amely tényeket a büntetőeljárás során a felperes és **Cs.L.** tanú vallomása is megerősítette. **K. J.** tehát már **Cs.L.** és a felperes tévedésbe ejtésével elkövette a bűncselekményt, következésképpen csalás útján szerezte meg az ellenértéket, amivel az alperes felé nem számolt el. Az alperes ellenkérelmében vitatta azt is, hogy a felperes a vételárat kifizette volna **K. J.**-nek.

Az elsőfokú bíróság a perben tanúként hallgatta ki **J.P.-t**, **Cs.L.-t**, **K. J.-t**, valamint az alperes élettársát, **V.A.B.-t**, majd meghozott ítéletében kötelezte az alperest a rendelkező részben részletesen körülírt és érték szerint is meghatározott 12 festménynek felperes részére 15 napon belüli kiadására. Rendelkezett a felperes javára perköltség megfizetéséről is.

Mindenekelőtt rámutatott arra, hogy a Ptk. 117. §-ának (1) bekezdésében foglalt, a tulajdonszerzésre vonatkozó általános szabályt tartalmazó rendelkezés alól a Ptk. 118. §-a kivételt enged, és e rendelkezés (2) bekezdése szerint kereskedelmi forgalmon kívül is lehet nem tulajdonostól tulajdonjogot szerezni abban az esetben, ha a szerző a dolgot jóhiszeműen és ellenszolgáltatás fejében olyan személytől szerzi meg, akire azt a tulajdonos bízta. Ehhez képest tehát a perben e feltételek fennállását vizsgálta.

A törvényi feltételek közül a jóhiszeműséget bizonyítottanak találta, utalva arra, hogy a felperes közvetítőjén, **Cs. L.-n** keresztül állt csak kapcsolatban **K. J.-el**, és a hozzá eljutó információk alapján abban a tudatban volt, hogy tulajdonostól vásárol. E tényeket **Cs.L.** tanúvallomása is alátámasztotta. Megállapította továbbá, hogy a szerzés visszerthes volt, azt ugyanis, hogy a felperes a vételárat **Cs.L.** közvetítésével **K. J.**-hez eljuttatta, **Cs.L.** és **K. J.** tanúvallomása is alátámasztotta. E körben utalt arra, hogy **K. J.** vallomását azért fogadta el bizonyítékként, mert egyfelől a tanú a hamis tanúzás jogkövetkezményeire történt figyelmeztetést követően vallott, másfelől pedig a vele szemben indult büntetőeljárás jogerősen lezárult. Az pedig, hogy a tanút szabadságvesztésre ítélték, önmagában még nem kérdőjelezi meg a tanúvallomás tárgyilagosságát, és nem tette a tanút érdekeltté abban, hogy hamis tanúvallomást tegyen.

K. J.-nek és **J.P.-nek** az alperes perbeli nyilatkozataival is alátámasztott tanúvallomása alapján megállapította, hogy az alperes a festményeket saját akaratából, kifejezetten értékesítési megbízással adta át **K. J.-nek**. Ezzel összhangban állnak az alperes feljelentésében előadott tények, alátámasztja továbbá e tényt az alperes élettársa által a festmények **K. J.-nek** történő átadásakor készített írásbeli feljegyzés tartalma is.

Az alperes tulajdonában álló festmények esetében tehát nem kétséges az, hogy a festmények **K. J.-re** történő rábízása megvalósult, azon festmények esetében pedig,

amelyeknek az alperes nem volt tulajdonosa, azzal vált érvényessé az alperes és **K. J.** közt megkötött bizományi szerződés, hogy e festmények tulajdonjogát az alperes a büntetőeljárás során a megbízói kártalanításával megszerezte.

Az alperes ellenkérelmében foglaltakkal kapcsolatban kifejtette, hogy **K. J.** a vételár átvételéig és ezzel egyidejűleg a festmények felperes birtokába történő átadásáig az alperest nem tévesztette meg. Az, hogy **K. J. Cs. L.**-al és a felperessel szemben magát a festmények tulajdonosaként tüntette fel, kizárólag a felperessel kötött szerződés érvényessége szempontjából bír jelentőséggel, a felperes azonban a szerződést nem támadta meg. A büntető ügyben eljáró bíróság **K. J.**-t csak sikkasztás miatt ítélte el, a feljelentésben foglaltak szerinti csalás bűncselekménye miatt azonban már vádemelésre sem került sor. A Pp. 4. §-ának (1) bekezdésében foglalt rendelkezés alapján pedig a jelen perben a polgári bíróságot a büntető bíróság ítéletének rövidített indokolása nem kötötte. A felperes e tényekre tekintettel az elsődleges keresetében a Ptk. 115. §-ának (1) és (3) bekezdésére, valamint a 193. §-ának (1) bekezdésére figyelemmel tulajdonjoga alapján alappal tartott igényt a festmények kiadására.

Az elsőfokú ítélet ellen előterjesztett fellebbezésében az alperes annak megváltoztatását, a kereset elutasítását és a felperes perköltségben való marasztalását kérte.

Az elsőfokú ítéletet ténybelileg megalapozatlannak, jogilag tévesnek és jogszabálysértőnek tartotta. Vitatta, hogy a tulajdonszerzés Ptk. 118. §-ának (2) bekezdésében szabályozott kivételes feltételei a perbeli esetben fennállnának.

Hivatkozott arra, hogy **K. J.**-el, mint bizományossal kötött szerződést, következésképpen **K. J.** a műtárgyak felett nem szerzett tulajdonjogot, ezért tulajdonosként sem léphetett fel a felperessel szemben. Az általa kiállított igazolásban foglaltak ellenére a festmények nem képezték a tulajdonát, így azok tulajdonjogát a felperesre sem ruházhatta át.

Ténylegesen a **K. J.** által elkövetett bűncselekménynek nemcsak az alperes, hanem a felperes is sértettje, a kiállított igazolással ugyanis a felperest vagyonszerzési céllal megtévesztette, illetve tévedésbe ejtette, így, ha - feltéve, de meg nem engedve - a felperes ki is fizette volna a vételárat, a károkozás a felperesnél is bekövetkezett. E szempontból ezért nincs jelentősége annak, hogy **K. J.**-t a büntető bíróság csalás miatt nem ítélte el.

K. J. már a vételárral való elszámolás elmulasztása előtt is megvalósított bűncselekményt, amikor azt a látszatot keltette, hogy tulajdonos, e valótlan kijelentés ugyanis orientálhatta és befolyásolhatta a felperest az ügylet megkötésében. E megtévesztő magatartással tehát a csalás is megvalósult, és, minthogy az elévülési idő még nem telt el, **K. J.**-el szemben e magatartása miatt jelenleg is kezdeményezhető lenne büntetőeljárás.

Álláspontja szerint nem érthető és minden alapot nélkülöz az elsőfokú bíróság azon ténymegállapítása, hogy **K. J.** a felperessel kötött ügylet során kiállított nyilatkozat tartalmát előzetesen vele egyeztetette volna. Az alperes ugyanis soha nem járult volna hozzá ahhoz, hogy **K. J.** a felperessel szemben magát tulajdonosként büntesse fel.

Az elsőfokú bíróság nem tisztázta továbbá azt, hogy a műtárgyak az alperes tulajdonában, illetve birtokában vannak-e még. Ezzel kapcsolatban előadta, hogy a festményeket időközben értékesítette, azok kiadására tehát nem képes.

A fellebbezési tárgyaláson tett nyilatkozatában kiegészítve fellebbezését hivatkozott arra, hogy a **K. Városi Ügyészség** az általa időközben **K. J.** ellen csalás bűntette miatt tett feljelentés alapján indult nyomozást az iratokhoz csatolt 2009. szeptember 11-én kelt B.3095/2009/5. számú határozatában megszüntette, arra hivatkozással, hogy a feljelentésben foglalt cselekményeket a **K. Városi Bíróság** már jogerősen elbírálta. Ehhez képest tehát a büntető bíróság ítélete nyilvánvalóan látszólagos alaki halmazatban állónak találta a csalás bűncselekményét az elkövető terhére rótt sikkasztás bűncselekményével. E körben utalt az 1/2005. Büntető-polgári jogegységi határozatban III/1. pontja (7) bekezdésében foglaltakra.

A büntető bíróság ítélete 4. oldalának 2. bekezdésébe foglalt azon megállapításra figyelemmel, mely szerint „a sértett a kár megtérítése érdekében a lefoglalt képek részére történő kiadása iránt polgári jogi, kártérítési igényt terjesztett elő a vádlottal szemben” - a sértett fogalmat a felperesre alkalmazva - hivatkozott a perben érvényesített igény időelőttiiségére is.

A felperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását és az alperes perköltségben való marasztalását indítványozta. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság ítélete az alperes és **K. J.** között megkötött bizományi szerződésre, valamint a büntető bíróság ítéletében foglaltakra tekintettel törvényes és megalapozott.

A fellebbezés nem alapos.

Az elsőfokú bíróság ítéletében helyesen mutatott rá arra, hogy a Pp. 4. §-ának (2) bekezdésében foglalt rendelkezés a perbeli ügyben nem jelenti korlátját a Pp-ben a polgári eljárásra vonatkozóan egyébként általános szabályként előírt szabad bizonyítási rendszernek. A büntető ügyben eljáró bíróság jogerős ítéletében ugyanis a bűncselekmény elkövetése szempontjából relevánsként nem állapított meg olyan tény, amely a Ptk. 118. §-a (2) bekezdésében foglalt feltételek vizsgálata során kötné a polgári per bíróságát. A fellebbezést elutasító végzés - tartalmában a jogerős ítéletnek ellentmondó - indokolásában foglaltak a Pp. hivatkozott rendelkezésének alkalmazása szempontjából a polgári perben nem bírnak jogi relevanciával.

A Ptk. 118. §-a (2) bekezdését alkalmazva pedig az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg a tényállást, és érdemben is helyes döntést hozott.

Az elsőfokú ítélet indokolását azonban az ítélet tábla - részben az alperes fellebbezésében foglaltakra tekintettel is - szükségesnek tartja a következőkkel kiegészíteni:

A Ptk. 118. §-ának (2) bekezdésében foglalt rendelkezés alkalmazása körében a rábízás, mint a tulajdonszerzés egyik feltétele minden olyan esetben megvalósul, amikor a dolog a tulajdonos birtokából nem jogellenesen kerül ki. E jogszabályi rendelkezésnek az indoka az, hogy a tulajdonosnak módja van a dolog állandó birtokban tartásának, illetve a birtokban tartó tevékenységének ellenőrzése útján megakadályozni az olyan eljárást, amely harmadik személy tulajdonszerzésére vezethetne. A dolog másra való rábízásából eredő kockázatot tehát a tulajdonos viseli, ezért vele szemben a törvény a jóhiszemű visszterhes szerző tulajdonszerzését támogatja.

A rábízás leggyakoribb módja, a tulajdonos és a dolgot birtokba vevő közötti, a dolog birtokának átadását fogalmilag feltételező szerződés megkötése. A Ptk. 507. §-ának rendelkezéséből következően a bizományi szerződés kifejezetten feltételezi a dolognak a megbízó által a bizományos részére történő átadását, tekintve, hogy a szerződés célja az, hogy a bizományos a dolgot a megbízó javára a saját nevében kötött adásvételi szerződéssel értékesítse. A Ptk. 509. §-ának rendelkezése értelmében a megbízó és a bizományossal szerződő harmadik személy között nem jön létre jogviszony, a harmadik személlyel szemben a jogok és kötelezettségek a bizományost illetik és terhelik, mégpedig függetlenül attól, hogy a harmadik személy tudatában volt-e a bizományosi értékesítésnek. Ebből következik tehát az is, hogy a vevő az esetleges kellék- vagy jogszavatossági igényeit is a bizományossal szemben érvényesítheti. Amint arra a Ptk. e rendelkezéséhez fűzött Kommentár is utal, a gazdasági életben gyakorta fordul elő az, hogy a tulajdonos, illetőleg a vevő személye a bizományosi értékesítés esetén egymás elől rejtve is marad.

A kifejtettekre tekintettel tehát **K. J.** azzal, hogy a 2005. július 20-án kelt igazolásban arra az esetre, ha a festmények eredetisége iránt kétség merülne fel, azok visszavásárlására vállalt kötelezettséget, lényegében a bizományi szerződésben foglalt kötelezettségének tett eleget. Az alperes a büntetőeljárás megindítására alapot adó feljelentésében maga is **K. J.**-nek a kikötött vételárral való elszámolásra, illetve az általa nem értékesített festmények visszaadására vonatkozó szerződéses kötelezettsége elmulasztását jelölte meg bűncselekmény elkövetésének megállapítására okot adó magatartásként, a bizományosi szerződésre hivatkozva.

Mindezekre figyelemmel a festmények eladásával megbízott **K. J.** és a felperes között a Ptk. 365. §-ának (1) bekezdésében szabályozott érvényes adásvételi szerződés jött létre, az alperes tehát igényt csak **K. J.**-el szemben, és kizárólag a vételár megfizetése iránt érvényesíthet. A Ptk. 118. §-ának (2) bekezdésében foglalt feltételek megvalósulása következtében a festményeken tulajdonjogot szerző felperes ezért a Ptk. 115. §-ának (3) bekezdése alapján megalapozottan kérte az alperest a festmények kiadására kötelezni.

Mindezen feltételek adottak azon festmények tulajdonjogára vonatkozóan is, amelyeket az alperes azok tulajdonosaitól bizományi értékesítésre átvett. A Ptk. 315. §-a alapján ugyanis nincs akadálya annak, hogy a bizományos a szerződésből eredő kötelezettségeit az általa kötött bizományi szerződésben értékesítéssel megbízott harmadik személy igénybevételeivel teljesítse. Miután a megbízások ilyen láncolatában is nyomon követhető a tulajdonostól eredő rábízás, a birtokból kikerülés jogellenessége hiányában a jóhiszemű visszterhes harmadik személy tulajdonszerzése az úgynevezett „albizományossal” megkötött adásvételi szerződés alapján ebben az esetben is bekövetkezik.

A fentiekben kifejtettek alapján az ügy érdemi eldöntése szempontjából a Legfelsőbb Bíróság 1/2005. Büntető-polgári jogegységi határozatában foglaltaknak jogi relevanciája nincs. Az alperesnek a csalás bűncselekményének megvalósulásával kapcsolatos érvelése is súlytalan, e körben - részben épp az alperes által becsatolt nyomozást megszüntető határozatban foglaltakra is figyelemmel - az ítéltábla csupán annyit tart szükségesnek megjegyezni, hogy az alperes által állított látszólagos alaki halmazattal szemben az alperes valójában két, az adott esetben egymást kizáró bűncselekményi alakzatra hivatkozik. A

jelentős értékre elkövetett sikkasztás elkövetési értéke ugyanis annál a személynél, akinek sérelmére a sikkasztást elkövették, az eltérő törvényi tényállási elemekre tekintettel egyidejűleg csalással okozott kárként nem jelentkezhetsz. **K. J.** részben valótlan tartalmú igazolása pedig csak a felperes megtévesztésére, vagy tévedésbe ejtésére volt alkalmas, ugyanakkor a felperesnek - a tulajdonszerzés következtében - kárt nem okozott.

Alapítvánnyal hivatkozott továbbá az alperes fellebbezése kiegészítésében a felperesi igényérvényesítés idő előttiességére is. A büntető ügyben hozott ítélet 4. oldalának második bekezdése ugyanis - egybevetve azt a büntetőeljárás irataival - az alperes, mint a büntetőeljárás egyedüli sértettje jogi képviselőjének a **K. J.** Városi Bíróságon 2007. november 19-én tartott tárgyaláson tett azon az előadásán alapul, amely szerint az alperes terjesztett elő igényt a képek visszaszerzése iránt, kérve a lefoglalt képek lefoglalásának megszüntetését és a részére történő kiadását. A felperes ugyanis a büntetőeljárásban nem állt sértetti pozícióban.

Nem képezte akadályát az alperes elsődleges kereset szerinti marasztalásának a festmények időközbeni esetlegesen értékesítése, az ugyanis az ítélet végrehajtásának mikéntjére tartozó kérdés. Az elsőfokú bíróság az ítéletében megállapította a festmények egyenértékét, ha tehát azok a végrehajtás során már nem foglalhatóak le, az 1994. évi LIII. törvény 179. §-ának (3) bekezdésében foglaltakra figyelemmel a végrehajtást az ingóság értékének megfelelő összeg behajtása iránt kell majd folytatni.

A fenti indokokra tekintettel az ítélet tábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. §-ának (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

A fellebbezési eljárásban is peresztes alperest a Pp. 78. §-ának (1) bekezdése alapján kötelezte a felperes javára a fellebbezési eljárásban felmerült, és a Pp. 75. §-ának (1) és (2) bekezdése, valamint a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet szerint számított költségei megfizetésére.

D e b r e c e n, 2010. április 8. napján

Szabóné dr. Bélteky Erzsébet s.k. a tanács elnöke, Süliné dr. Tózsér Erzsébet s.k. előadó bíró, Dr. Veszprémy Zoltán s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

- kiadó -